

Мія Марченко

СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ Сальватор

Малювала Аюна Браїловська

У зати́шній* плéтеній хатинці на узліссі сéльви** жив собі маленький мурахоїд Сальватóр. У нього були мама, тато, дідусь і бабуся, а ще — сором'язливість. Проте спочатку він про неї навіть не знав, просто дуже не любив заходити

*У деяких словах буває два правильні наголоси.

**Сéльва — тропічний вологий ліс у Південній Америці.

до кімнати, коли там повно незнайомців. Або навіть коли там один незнайомец і він дивиться на тебе. А ти — такий собі Сальватор.

Іще він не любив купувати льодяники з мурашиною кислотою в крамничці в центрі селища. Або мед. Бо для цього треба було привітатися з тітонькою Ондатрою за прилавком. І сказати, скільки треба льодяників. Страшний жах! Сальватор завжди бочком пробрався до каси. І мовчки клав гроші. Тітонька Ондатра вважала, що він німий.

— Чого це ти знову раків печеш? Ану привітайся з сусідами, як чемний мурахоїд! — гарікав Сальваторів дідусь, аж чутно було на іншому кінці сільви.

Сальва́тор відкривав рота, щоб пояснити, що ніяких раків у нього немає, а якби й були, він не став би їх пекти. Бо знає, як неприємно, коли ти весь червоний і тобі пече. Але всі думки й слова разом із привітаннями тікали від нього.

— Ох, він такий сором'язливий! — зітхала мама.

Так Сальва́тор і довідався, що оця штука, коли палають вуха, язик не слухається й найбільше хочеться заплющити очі та зчезнути зі світу, зветься сором'язливість.

Мама з татом дуже переживали за нього. І всіляко намагалися кудись цю Сальва́торову сором'язливість подіти.

II

— Сальва́торе, ну ж бо швиденько біжи до тітоньки Со́ви, чемно привітайся та попроси в неї слоїків. Я хочу зготувати маринованих мурашок. Тільки сором'язливість свою залиш удома, — просила його мама.

Сальва́тор був слухняний мурахоїд, йому зовсім не хотілося засмучувати маму. Тож він хоробро

рушив до тітоньки Сови, хоча дуже її боявся, бо вона страшенно голосно ухала, вилітаючи зі свого будиночка вночі, та й узагалі мала дуже суворий вигляд.

Що ближче Сальватóр підходив до сусідської хвіртки, то повільніше ступали його лапки, аж доки зовсім не вклякли. Сонце давно проминуло зені́т*, а він і досі стирчав перед хвірткою, бо ніяк не міг зважитись її прочинити.

*Зені́т — найвища точка на небі, на яку в обід піднімається сонце влітку. Коли сонце в зеніті, тінь найменша або її зовсім немає.

Зрештою Сальватóр вирішив зробити все швидко. Зараз він штовхне хвіртку, бігом ускочить до тітоньки Сови та швидко попросить слоїки. Так швидко, що й не встигне засоромитись. Р-раз! Сальватóр стрибнув у двір і прожогом кинувся до сусідських дверей. Так страшенно поспішав, що нічого не бачив довкола, тож на порозі врізався головою просто в живіт тітоньки Сови, яка саме вийшла витрусити ко́цик*.

*Кóцик — невелике вовняне покривало.

Сальва́тор так перелякався, що гайнув додому й навіть не перепросив. І довго сидів потім під ґанком із заплющеними від сорому очима.

Годі й казати, що того тижня маринованими мурашками так ніхто й не поласував.

III

— Ходи до дошки, Сальва́торе, розкажи нам вірш, який я задала вивчити, — сказала наступного дня в школі вчителька пані Бджола. — Виходь, швиденько.

Сальва́тор почалапав до дошки та став перед класом. Він навіть прочистив горлечко, бо й справді збирався натхненно віголосити

вірш, який чудово вивчив. Бо ж у вірші йшлося про прогулянку в селіві, а прогулянки в селіві Сальватóр любив понад усе на світі.

Двадцять пар очей плюс іще дві (бо пані Бджола носила окуляри, і від того її суворий погляд ніби подвоювався) витріщалися на нього. Варто Сальватóрові було це побачити і — пах! Сальватóр перетворився на Сальватóра. Пах! І Сальватóр перетворився на ніщо, зіщулився й розчинився в пекучій Темряві сорому.

Однак це Сальватóрові здавалося, що він розчинився. А ось для вчительки та однокласників — інших звірят і птахів, він і досі був тут — стирчав перед дошкою із заплющеними очима, мов сірий горбок термітника*. А пані Бджола, хоч і носила окуляри, не побачила, що з ним відбувається.

— Ай-яй-яй! — похитала вона головою. — Розплющ очі, Сальватóре, та сідай на місце. Ти не вивчив вірш і навіть не зважився в цьому зізнатися. Який сором! —

*Термітник — гніздо комах-термітів, схоже на мурашник.

сказала пані Бджола й поставила йому в щоденник великий нуль.

Після школи Сальватóр вирушив до крамнички. Йому страшенно кортіло медової жуйки, щоб хоч трошки заїсти розчарування. Крім того, тато попросив купити на обід медову воду.

— Це дуже просто, — напучував він Сальватора вранці. — Скажеш: «Доброго дня, тітонько Ондатро. Дайте мені, будь ласка, медової води». Запам'ятав? І нема чого тут соромитися.

— Доброго дня, малий, — приязно привітала Сальватора продавчиня, щойно він з'явився на порозі. — Чим я можу тобі допомогти?

Маленький Сальватор так багато хотів сказати. Що тато просив купити медову воду, що йому он те рожеве морозивко та дві медові жуйки. Він, певно, і наважився б

відкрити рота, якби продавчиня так пильно не розглядала його. Умить він здався собі страшенно невихованим і недоладним, забув усі слова, яким навчав його тато, та вискочив геть із крамниці. Що ж тут вдієш! Довелося вертатися додому без морозива, без жуйок і навіть без медової води.

IV

— Йому буде важко в житті, — зітхнула мама ввечері на кухні, коли Сальватóр пішов спати.

— І в кого це він такий?.. — скру́шно похитав головою тато.

Сальватóр (який і не думав спати) дуже засмутився. Чому він такий недоладний? Певно, з ним щось дуже-дуже не так. Бо інші звірята

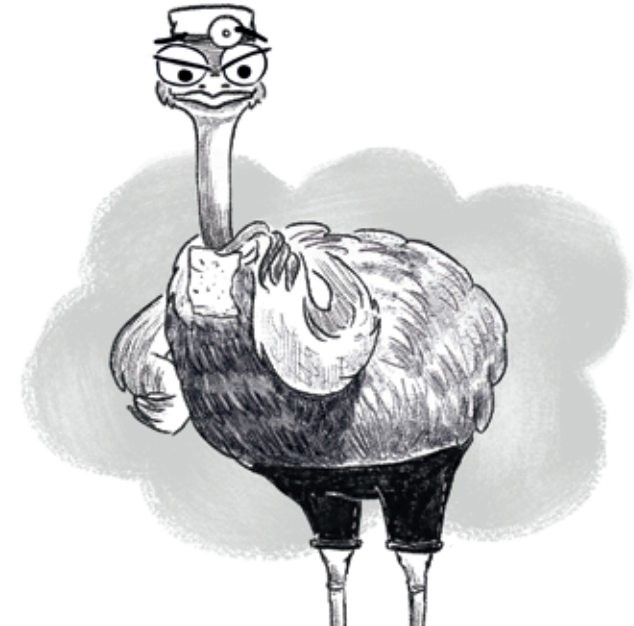

зовсім не соромляться купувати цукерки. Вони голосно кричать від самого порога крамнички: «Два морозивка й дві медові жуйки, будь ласка!» Інші звірята радо розповідають віршики пані Бджолі, весело вітаються з пані Совою та отримують від неї солодкі тістечка.

«Певно, я хворий», — подумав Сальватóр, і наступного дня після школи пішов до лікаря. На випадок, якщо знову засоромиться, він написав свою скаргу на аркуші паперу напівзасохлим рожевим фломастером із блискітками. Він хотів

узяти чорний, але фломастерами саме малювала в класі Ребéкка — гарненьке поросятко. І Сальватóр не наважився їх у неї попросити.

— Що болить? — спитав лікар, пан Страус Нáнду, і зиркнув на Сальватóра згори пильним блискучим оком.

Сальва́тор показав йому свій шматочок паперу:

«Я сором'язливий», — було написано на ньому. Але рожевий фломастер із блискітками таки сильно підсох, тож напис у Сальва́тора вийшов блідий-блідий, і пан Страус Нанду нічого не зміг прочитати.

— Годі жартів. Дай я тебе огляну, — роздратовано сказав він, відбираючи в Сальва́тора шматок паперу, що здався йому порожнім.

Пан Нанду послухав Сальва́торові серце, поррахував пульс, подивився горло.

— Ти не хворий, — сердито сказав він. — Ходи пограйся зі звірятами та не відволікай мене.

Сальва́тор слухняно потупцяв до ігрового майданчика, хоча й не дуже любив гратися з іншими звірятами. Вони весь час ганяли в квача, реготали й захоплено верещали. Ніхто не звертав на Сальва́тора уваги, тож згодом він розвернувся й пішов.

V

Сальва́то́рові було сумно. Він навіть не хворий. Просто якийсь «не такий». Краще йому, певно, бути самому.

Тож Сальва́то́р пішов у сільву й сів там під деревом. Довкола було тихо та спокійно, не було геть нікого, кого можна соромитись.

«Ось де мені варто жити. У сільві — серед дерев, орхідей та очерету. Тут ні з ким не треба розмовляти. Ані дере́ва, ані очерет ніколи не витріщаються на тебе. Вони страшенно делікатні, а ще гарні. З ними все зрозуміло й без слів», — міркував він.

Сальватóрові закортіло стати деревом. Тоді б ніхто від нього не вимагав відповіді. Аджé дерева не розмовляють. Це всім відомо.

Він став, розкинув лапи, мов гілкі, заплющив очі й опинився в Темряві. Вона була дуже схожа

на ту, в якій він перебував, коли соромився. І все ж не така. Ця Темрява була затишна. Крім того, він чув сільву.

Звуки полинули до його вух. Вітер грався ліанами — шуу-шуу... Під корінням снували мурашки — туп-туп-туп... Блакитні папужки щибетали у верховітті — цвірінь-цвірінь... Усе було точно як у вірші, якого він не зміг розказати в класі. У ньому йшлося про те, що в сільві повсякчас кипить життя й лунають розмови, що все на світі теревенить і радіє цьому.

«Тільки я не радію», — подумав Сальватор.

Він зітхнув, розплющив повіки й раптом побачив очі — великі, жовтогарячі — вони витріщалися на нього з найближчих заростей очерету.

VI

Сальва́тор ворухнувся. Очі блімнули й пропали.

Маленький Сальва́тор страшенно перелякався. Він застиг на місці, заплющився та спробував зовсім не ворухнитись. Він би й утік, але не міг зрушити з місця. Тож і далі собі стояв, удаючи дерево, тільки серце шалено калатало йому в грудях.

Аж раптом зовсім поряд він почув дивний звук. Звук, який аж ніяк не сподіваєшся почути, коли вже подумки приготувався до того, що тебе зараз зжере власник жовтогарячих очей.

Це було плямкання. Саме так!
А потім до Сальват'ора долинув
запах меду.

Зовсім поряд хтось ласував ме-
довою жуйкою! Плям-плям-плям...

Сальват'орові аж слинка потекла.

«Хтось, хто так смачно їсть ме-
дові жуйки, навряд чи буде таким
уже страшно жахливим», — вирі-
шив маленький Сальват'ор і трохи
розплющив очі.

— Ой! — зойкнув він і витрі-
щився, аж очі в нього стали зав-
більшки з чашки.

Поряд з ним, звівши руки вгору, як гілкі, стояла маленька дівчинка-ягуареня.

Коли вона побачила, що Сальватор розплющив очі, то на мить опустила лапки, попорпалась у кишеньці джинсів і простягнула йому медову жуйку.

Сальватор взяв смаколик і ніяково всміхнувся. Власниця жовтогарячих очей теж усміхнулася та знову звела лапи вгору геть так само, як Сальватор.

Тож вони й далі вдавали дерева й ласували жуйками. Ніхто не сказав ані слова.

«Овва! — зрадів Сальват'ор, — виходить, із деякими звірятами можна познайомитися й мовчки».

Йому раптом стало так тепло на душі, що він повернувся й сказав:
— Я — Сальват'ор.

— А я — Колючка, — озвалася його нова знайома й додала: — У тебе добре виходить вдавати дерево. Майже як у справжнього ягуара.

— Хіба ягуари вдають дерева? — витріщився на неї Сальват'ор, геть забувши засоромитися.

— Звісно. Як інакше роздивитися все довкола, коли полюєш і не хочеш, щоб тебе помітили? — знизала плечима Колючка.

— О! То ви теж сором'язливі? Як я?!

Радості Сальва́тора не було меж.

— Сором'язливі? — здивувалася Колючка. — Ні. Нам просто подобається ходити самотою й усе роздивлятися, а не розмовляти. Галасуючи, нічого не вполюєш.

— І ви ніколи-ніколи не розмовляєте з незнайомцями?! — захоплено спитав Сальва́тор.

— Та ні, — засміялася Колючка. — З тобою ж я розмовляю. Просто ми, ягуари, вважаємо, що варто дати собі час роздивитись. Мій дідусь каже: якщо добре роздивитись, то може з'ясуватися, що з деяким і зовсім не варто спілкуватися. Ось я за тобою довго спостерігала. Добре, що ти не рухався.

«Дати собі час роздивитися... — тихо повторив про себе Сальва́тор і подумав, що в цьому щось таки є. — Час-бо страшенно цінний.

У дорослих, наприклад, його ніколи немає. Певно, тому вони прагнуть, щоб усе робилося швидко».

— Я не рухався, бо я страшенно сором'язливий, — зізнався він уголос і опустив очі.

— Та це ж і чудово! — радісно кивнула Колючка. — Бо інакше ми б так і не познайомилися!

Сальватóр страшенно зрадив, як таке почув. Ніхто й ніколи ще не називав його сором'язливість

чудовою. За кілька хвилин вони з Колючкою всілися поряд під деревом і заходилися розмовляти про все на світі.

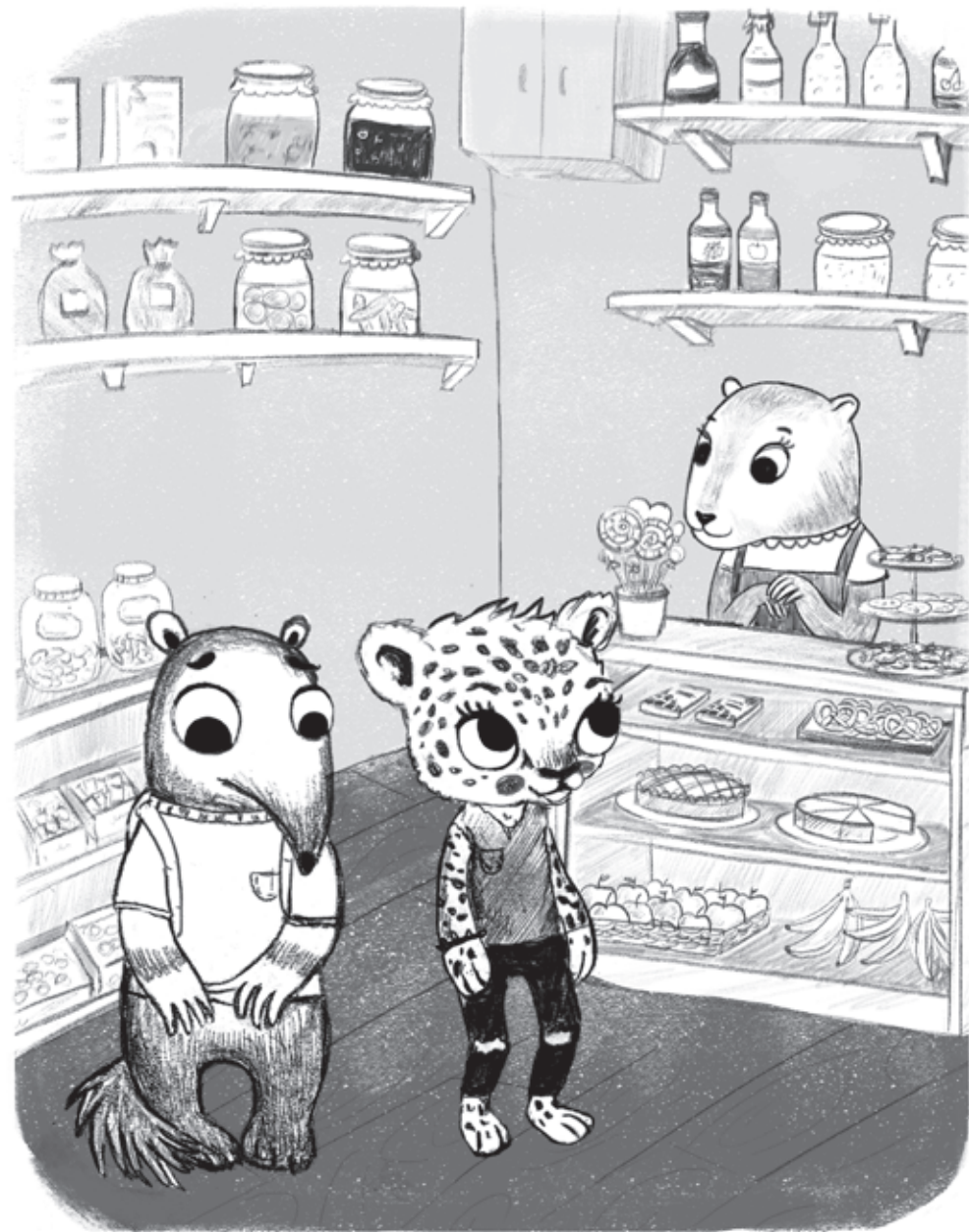

VII

— Гайда полювати до крамнички! — раптом сказала його нова по́друга, коли від медових жуйок залишилися самі фантики.

— Е-е... — завагався Сальватóр, але Колючка вже рушила, тож він подався слідом.

Вона весело скочила у крамничку та всміхнулася пані Ондатрі.

— Чим можу допомогти, звірята? — звернулася до них продавчиня.

— Е-е... — нервово забелькотів Сальватóр, знову страшенно червоніючи.

— Ми на полюванні, — ввічливо повідомила Колючка. — Тож нам потрібен час роздивитися.

— Звісно, дорогенькі, — усмінулася пані Ондатра.

Ото вже вони роздивилися! Сальватóр ніколи ще не помічав, скільки всього цікавого продається в крамничці, бо зáвжди праг-

нув здіміти звідти якнайшвидше. А тепер вони з Колючкою ледь не півгодини стирчали біля вітрини з жуйками.

— Нам дві медові, дві мурашині, дві м'ясні жуйки та чотири рожевих морозивка, — і сам не помітив, як бовкнув Сальватóр, аж пані Ондатра вражено витріщилася на нього. Вона ж бо думала, що він німий.

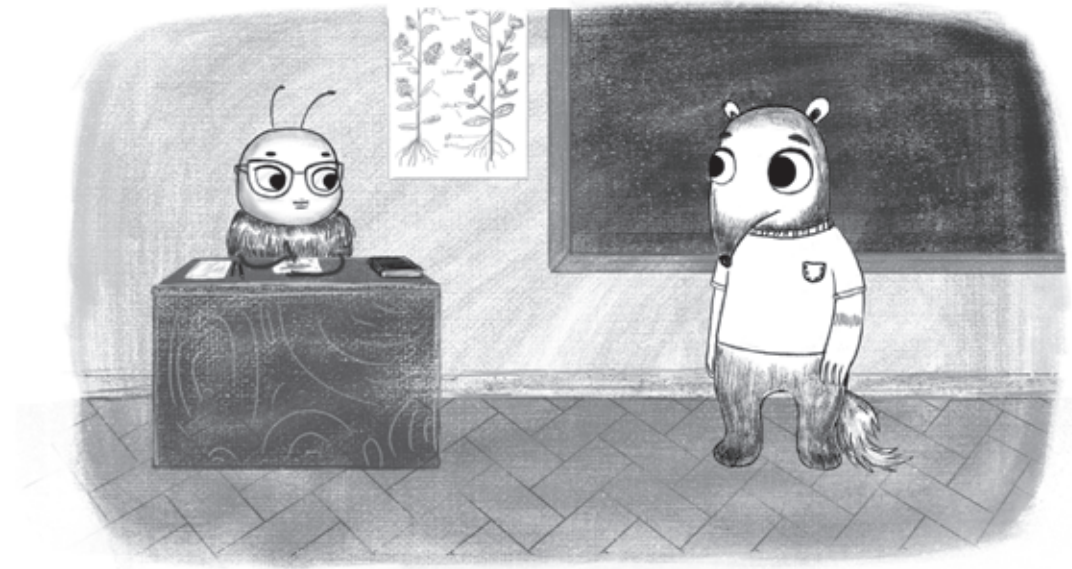

VIII

Наступного дня в школі пані Бджола знову викликала Сальваторо.

— Ну, Сальваторе, розкажи вже нам нарешті той вірш.

Сальватор глянув поперед себе, і знову на нього витріщалися двадцять пар очей і ще дві, бо пані Бджола носила окуляри. Він знову

затремтів, заплющив очі й опинився в Темряві.

Але сталося диво. Темрява змінилася. Вона більше не була пекучою Темрявою сорому, в якій він тремтів і губився. Вона була затишною Темрявою запашної сільви, коли граєшся в дерево, а поряд стоїть Колючка та ласує медовою жуйкою.

— Дайте мені трішечки часу, — зненацька пробурмотів Сальватір, аж пані Бджола спантеличено поправила окуляри.

І раптом Сальватір заговорив. Він чудово продекламував вірш, пані Бджолі навіть сльози на очі навернулися. І хоч він не розплющував очей, проте бачив, мов наяву, кожен рядок вірша, де йшлося про те, що в сільві все бринить і шелестить, радіючи життю.

— Та ти справжній оратор, Сальваторе! — сказала вчителька й поставила йому в щоденник велику «дванадцять».

Сальватор страшенно зрадів. «Можливо, я зможу помиритися і з тітонькою Совою?» — подумав він. Ось так сильно його надихнув успіх із віршем.

IX

Тож після школи Сальватор із Колючкою вирушили до хатинки тітоньки Сови.

Сальватор сам постукав у двері, хоча серце в нього несамовито калатало. Він навіть переступив поріг і увійшов. З Колючкою це виявилось зовсім не страшно.

Але в тітоньки Сови саме були гості. Пані Ібіс, пані Голубка та два близнюки Какаду. На таке Сальват'ор аж ніяк не розраховував.

— Ой, хто це в нас такий! — пронизливо вереснули близнюки Какаду, щойно звірята з'явилися у вітальні. Усі гості одразу витріщилися на них.

Колючка просто всміхнулася та подивилася на них у відповідь. А ось Сальват'ор так розхвилювався й засоромився, що мерщій позадкував до дверей і випадково збив підставку з вазою біля входу.

— Хрясь!.. Трісь!.. Дзень!.. — сказала ваза й розбилася на тисячу маленьких уламків.

Сальва́тор аж затиснув вуха лапами з пекучого сорому і стра́ху.

Він був певен, що зараз тітонька Сова страшенно розсердиться. Може, навіть подзвонить пані Мурахоїдиці та поскаржиться на жахливу Сальва́торову поведінку.

Однак сталося геть інакше.

— Ох, нарешті! — полегшено ухнула тітонька Сова. — Ніколи цю жахливу вазу не любила! Мені її подарувала двоюрідна бабця,

а вона була страшенно вередлива. Весь час бурчала, яка я невихована Сова... Нумо, несіть мітлу, звірята, і будемо пити чай із тістечками.

Колючка швиденько притягла знадвору мітлу, тітонька Сова миттю вимела всі уламки за поріг, і все товариство всілося пити чай зі смачнучими медовими тістечками. А коли звірятам настав час вертатися додому, тітонька Сова дала Сальватóрові цілих чотири слоїки для маринування мурашок.

«І чому це я вважав, що тітонька Сова така страшна й сувора? — міркував собі Сальватóр дорогою додому, радісно побрязкуючи слоїками в сітці та облизуючи медовий крем із носа. — Певно, тому, що ніколи не мав ча́су роздивитися як слід».

Завдання

I. У кожному з цих речень з'явилось по одному прикметнику, якого не було в тексті історії. Спробуй знайти ці слова, не підглядаючи в книжку. А потім перевір, чи правильними були Твої здогади.

А) У зати́шній плéтеній хатинці на узліссі великої сéльви жив собі маленький мурахо́їд Сальва́тор.

Б) На випадок, якщо знову засоромиться, він написав свою скаргу на аркуші паперу напівзасохлим рожевим фломастером із різнокольоровими блискітками.

В) — Нам дві медові, дві мурашині, дві м'ясні жуйки та чотири рожевих полуничних морозивка, — і сам не помітив, як бовкнув Сальва́тор, аж пані Ондатра вражено витріщилася на нього.

Г) Колючка швиденько притягла знадвору мітлу, тітонька Сова миттю вимела всі дрібні уламки за поріг, і все товариство всілося пити чай зі смачнучими медовими тістечками.

II. У цих реченнях є по два прикметники, які описують очі героїв. Спробуй пригадати, які саме слова були в тексті замість знаків ***.

1. — Що болить? — спитав лікар, пан Страус Нанду, і зиркнув на Сальваторора згори *** *** оком.
 - а) чорним маленьким,
 - б) пильним блискучим,
 - в) пильним чорним,
 - г) червоним страшним.
2. Він зітхнув, розплющив повіки й раптом побачив очі — ***, *** — вони витріщалися на нього з найближчих заростей очерету.
 - а) великі, жовті,
 - б) уважні, жовтогарячі,
 - в) великі, зелені,
 - г) великі, жовтогарячі.

Мія Марченко

Письменниця, перекладачка. Народилася в Києві в родині поетки та мрійника, за фахом — літературознавиця. «Люблю писати, бо вірю, що все довкола живе і прагне бути почутим. Моя головна книжка — повість “Місто тіней”. Із перекладених — роман Тімоте де Фомбеля “Тобі Лолнесс” і повість Данієля Пеннака “Око вовка”».

Альона Брайловська

Ілюстраторка, народилася в Луганській області. Вчилася на психолога, доки не зрозуміла, що хоче присвятити своє життя малюванню. Займатися ілюстрацією для неї означає створювати щоразу нові світи, розмовляти з читачем мовою картинок, допомагати йому побачити світ по-новому. В «Читальні» малювала історії «Велет нам програє!» та «Електромобіль Сашко».

УДК 82-93:373.3
М 25

Серія «Читальня»
РІВЕНЬ 3

Марченко Мія

М 25 Сором'язливий Сальватор / Мія Марченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. — 64 с. : іл. с. — (Серія «Читальня», рівень 3).

ISBN 978-617-09-5019-2

Сором'язливість і невпевненість у собі заважає та створює чимало проблем для мурахоїда Сальватора. Звісно, варто спробувати її подолати. Але як це зробити, якщо ледь не всі довкола сприймають Сальваторову сором'язливість за нечемність і обман? Чи зможе несподівана зустріч і дружба щось кардинально змінити в житті Сальватора? Оповідання Мії Марченко запрошує читачів поміркувати про свої почуття і про те, як через спілкування та дружбу ми можемо підтримувати одне одного.

Серію «Читальня» адресовано учням початкової школи для самостійного читання чи опрацювання на уроках. «Читальня» має три рівні складності тексту. Серію розробили та апробували методисти НЦ «Мала академія наук України», експерти з дитячого читання.

УДК 82-93:373.3

Літературно-художнє видання
Серія «Читальня»
Рівень 3

Марченко Мія

СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ САЛЬВАТОР

Для молодшого шкільного віку

Ілюстрації *Альони Брайловської*

Керівниця проекту *Тетяна Стус*

Головна редакторка проекту *Галина Ткачук*

Провідна редакторка *Юлія Каспарова*

Літературна редакторка *Юлія Підмогильна*

Технічне редагування, верстка

Олена Румянцева

З питань реалізації звертатися:

Харків, тел.: (057) 727-70-77;

e-mail: deti@ranok.com.ua

С7860024У. Підписано до друку 01.01.2019.
Формат 64×90/16. Папір офсетний.
Гарнітура Ubuntu. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4,27.

ТОВ Видавництво «Ранок»,
вул. Кибальчича, 27, к. 135, Харків, 61071.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5215 від 22.09.2016.

Для листів: вул. Космічна, 21а, Харків, 61145;
e-mail: office@ranok.com.ua
Тел./факс: (057) 719-58-67.

Разом дбаємо
про екологію та здоров'я

ISBN 978-617-09-5019-2

© Марченко М., текст, 2019
© Ткачук Г., завдання, 2019
© Брайловська А., іл., 2019
© ТОВ Видавництво «Ранок», 2019